

De koffer

'Niets, bijna niets.' Het antwoord van André Boers, de zoon van Barend Boers en Mimi Dwinger, klinkt luid en duidelijk op de vraag wat zijn ouders hebben verteld over hun ervaringen in de oorlog. Nou ja, een paar flarden dan, dat ze de Pyreneeën over zijn getrokken en in Jamaica belandden. 'Dat was het wel zo'n beetje.' Pas na de dood van Mimi in 2007 komen antwoorden op vele vragen. Dan gaat er een koffer open die bij elke verhuizing meeding en gesloten moest blijven. Een geelbruine, vierkante reiskist onthult in tekst en beeld een familiegeschiedenis die nimmer in woord was gedeeld.

Ver weg in Israël, in zijn woonplaats Zichron Ja'akov vlakbij de havenplaats Haifa, toont André de foto's op de koelkast. Kinderen, kleinkinderen, een nieuwe generatie. Nakomelingen van Barend en Mimi die er vermoedelijk zonder hun vlucht uit bezet Nederland in 1942 niet waren geweest. Als bewijs voor deze constatering haalt André een uitvergroott familieportret uit zijn werkkamer. Achttien mensen, slijk gekleed, allemaal kijkend in de lens van de fotograaf die ze in maart 1938 aan een imposante tafel rangschikt. Ook André's ouders staan erop. 'Die hebben het overleefd. Maar de meesten niet.' Hij begint te tellen en weet al snel dat de slotsom schokkend zal blijken. 'Elf mensen op deze foto zijn er een paar jaar later niet meer.' Om vervolgens te concluderen. 'Ik kom uit een familie die grotendeels is uitgemoord. Daarmee ben ik trouwens niet anders dan de meeste Nederlandse Joden.'

André (1948) is van na de oorlog. Net als zijn zussen Yvette (1947) en Marion (1952). Hun ouders Barend en Mimi willen vooruit kijken en gebieden hun kinderen dat ook te doen. 'Je wist als kind heel goed waar de grenzen lagen. Daar mag je aankomen en daaraan niet. Dat snoepje wel en dat snoepje niet. En dus ook persoonlijke verhalen. Je voelde aan dat je over de oorlog geen vragen stelde.' Op de jaren 1940-

1945 zit een deksel en die gaat er niet af. 'Ik zie die koffer voor me in Frankrijk, in Cannes waarnaartoe mijn ouders in 1971 verhuisd waren. Hij ligt onderin een kast en er is iets mee.' Telkens als de kinderen erin willen kijken, klinkt er een duidelijk 'Nee'.

Barend overlijdt in 1979, Mimi blijft alleen achter. 'Ik vraag mijn moeder, wat er in die koffer zit. En ze antwoordt ontwijkend: 'Allemaal dingen uit de oorlog die we niet hoeven te zien.' Discussie gesloten. Toch doet André eens per jaar een nieuwe poging wanneer hij afreist naar Cannes om zijn moeder te bezoeken en voor haar de belastingformulieren in te vullen; ze heeft zelf een gruwelijke hekel aan deze papieren rompslomp. Steevast pareert ze het verzoek van haar zoon om de reiskist open te maken. 'Laten we dat volgend jaar doen.' En zo gebeurt precies wat ze wil: van uitstel komt afstel wanneer Mimi Boers in 2007 sterft.

Een jaar na haar overlijden ruimen de drie kinderen Yvette, André en Marion de ouderlijke woning op. Ze spreken stilzwijgend af dat ze met z'n drieën de koffer gaan openen, 's avonds na het eten. Diezelfde koffer die in Amsterdam in de inloopkast van de bovenste verdieping lag. 'Tussen de andere koffers, maar die zagen er anders uit en werden wél gebruikt. Op de overloop was het donker, al met al een beangstigende en beladen plek', herinnert Marion zich.

Intussen is de duisternis ingevallen in Cannes. 'We zaten in de kamer en de koffer lag in het midden, voor ons op de grond.' De metalen sluitstukken springen los en André tilt langzaam het deksel omhoog. Hij doet een greep in de koffer en haalt er een stapel paperassen uit. De broer geeft het door aan beide zussen. Zo gaat de hele inhoud van hand tot hand. De kinderen bekijken de portretten van hun ouders maar ook van familieleden die ze nooit hebben gekend. Kijk, dat moet oom Bram zijn, daar op die trouwfoto's, gemaakt in Hilversum in 1938 toen hij met Selma in het huwelijk trad. Ze zullen de

oorlog niet overleven, hun zoontje Marcel van vijf evenmin. 'Dat vond ik heftig om te zien.' Marion vult haar broer aan. 'Naast de inloopkast in Amsterdam hing een geschilderd portret van een jongetje met donkere krullen. Dat was Marcelletje, zoals hij liefkozend in de familie werd genoemd.' Het schilderijtje is in 1971 meegegaan naar Cannes en in de koffer opgeborgen. Tussen talloze documenten en brieven die André hardop voorleest. De kinderen vallen van de ene verbazing in de andere. 'Zoveel dat we niet wisten. Erg emotioneel. Opeens begreep ik heel goed waarom de koffer gesloten moest blijven. Zo'n heftige vlucht in de oorlog, zoveel familieleden die zijn vermoord.' Marion: 'Twee van onze neefjes, Marcelletje en Sal die zelfs nooit een verjaardagskaarsje heeft mogen uitblazen.'

Aan het eind van de avond in Cannes is de koffer leeg en heeft zijn geheimen prijsgegeven. Die liggen her en der verspreid op de vloer van de woonkamer, als verzwegen stemmen uit het verleden. Tussen alle papieren en foto's vinden de kinderen bovendien een filmspoel in een doosjes van Kodak waarop staat: 18-4-39, bruiloft. Dat moet dus een film zijn van het huwelijk van hun ouders Barend en Mimi. Dat klopt, blijkt later als de film ontwikkeld wordt. Op de beelden rijdt het echtpaar door de stad en de Joodse buurt, gadeslagen door vele belangstellenden op deze 18e april 1939.

Opperrabbin Levisson leidt de trouwceremonie in de synagoge, die wordt bijgewoond door tientallen familieleden, vrienden en bekenden. Er is een receptie te zien, met geheven drankglazen en blij gezichten. De meeste bruiloftsgasten zullen de oorlog niet overleven. Yvette is geschokt en aangedaan door de filmbeelden. 'Dat is niet te beschrijven. Ik zag mijn opa van moeders kant, de broers van mijn vader met hun vrouwen en vele andere directe en verre familieleden 'live'. Ze kwamen voor mijn ogen tot leven. Voor het eerst waren zij niet slechts gezichten die mij vanaf foto's aanstaren, maar mensen van

vlees en bloed. Mensen die feest vieren, lachen, ontroerd zijn, eten, drinken.'

Als die film bijna tachtig jaar later, januari 2017, in de openbaarheid komt en op televisie in Nederland en Israël te zien is, wordt duidelijk dat de koffer van Barend en Mimi nooit meer dicht kan. Hun verhaal dat ze zelf geheim wilden houden, wordt opeens openbaar, eerst op televisie en nu ook in dit boek. En dat is goed, zeggen de kinderen nu. 'Mijn ouders moesten de oorlog verzwijgen om verder te kunnen maar wij, de tweede generatie, mogen ons niet meer stilhouden. Dit persoonlijke verhaal van mijn ouders maakt deel uit van een dramatische periode in de wereldgeschiedenis en moet daarom verteld worden. Zij kunnen het niet meer, wij wel.'